

T.C.
UYU MAZLIK MAHKEMES

ESAS NO : 2021/390
KARAR NO : 2021/423
KARAR TR : 05/07/2021

ÖZET: Ba -Kur emeklilik i lemlerine esas olmak üzere, davacının vergi kayıtlarındaki isim ve do um tarihi yanlı lı nın düzeltilmesi istemiyle açılan davanın, ADL YARGI YER NDE görülmesi gerekti i hk.

K A R A R

Davacı : F.T.
Vekili : Av. M.A.
Davalı : Süleyman Nazif Vergi Dairesi Müdürlü ü

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, Ba -Kur emeklilik i lemleri için müracaat etti inde nüfus kayıtları ile vergi dairesindeki kayıtlar arasındaki uyumsuzluk nedeniyle müvekkilinin emeklilik i leminin gerçekleşmedi ini, Gg-30752 vergi numaralı vergi mükellefi ile aynı ki i oldu unun tespiti ile vergi dairesindeki kaydın düzeltilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmı tır.

II. UYU MAZLI A L K N B A VURU SÜREC

A. Adli Yargıda

2. Diyarbakır 1. Sulh Hukuk Mahkemesi E.2019/1893, K.2020/308 sayılı dosyada, 29/01/2020 tarihinde "*tespit davası açılabilmesi için hukuki yararın bulunmadı ı*" gerekçesiyle "*dava artı yoklu undan 6100 sayılı HMK'nin 114/1-h maddesi gere ince davanın usulden reddine*" karar vermi , karar istinaf edilmi tir.

3. **Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi, E.2020/558, K.2020/596 sayılı dosyada** "*Davacının istinaf ba vurusunun açıklanan kabulüne, Diyarbakır 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 29/01/2020 tarihli, 2019/1893 Esas, 2020/308 Karar sayılı kararının 6100 sayılı HMK'nin 353/1-b-2. maddesi uyarınca kaldırılmasına, Davanın 6100 sayılı HMK'nin 114/1-b ve 115/2. maddeleri uyarınca yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle usulden reddine*" 26/11/2020 tarihinde kesin olarak karar vermi tir. Kararın gerekçesi u ekildedir:

"...davadaki talebin, nüfus kayıtları ile vergi dairesindeki kayıtlar arasında farklılık bulundu u ileri sürülerek uyumsuzlu un vergi dairesindeki kayıtların düzeltilmesi suretiyle giderilmesine ili kin oldu u ve bu ekleyle idari i ve idareye verilmi bir görev oldu u anla ılmaktadır.

Hal böyle olunca, davacının istinaf ba vurusunun açıklanan nedenden ötürü kabulü ile hükmün 6100 sayılı HMK'nin 353/1 -b-2 maddesi uyarınca kaldırılmasına karar verilerek, davacının talebinin idari i ve idareye verilmi bir görev olması nedeniyle yargı yolunun caiz olmadı ı..."

4. Davacı vekili, aynı taleple idari yargı yerinde dava açmı tır.

B. dari Yargıda

5. Diyarbakır Vergi Mahkemesi, E.2021/317 sayılı dosyada 01/04/2021 tarihinde, 2247 sayılı Uyu mazlık Mahkemesi'nin Kurulu ve leyi i Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyu mazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vererek, 04/05/2021 tarihli ve E.2021/317 sayılı üst yazı ile Uyu mazlık Mahkemesine müracaat etmi tir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı u ekildedir:

“...mevzuat hükümleri ile somut olay birlikte de erlendirildi inde, davacının bu dava ile; Vergi Dairesi Müdürlü ü kayıtlarındaki, 1960 do umlu Fetullah Tufan'a ait olan kayıtların kendisine ait oldu unu kanıtlayarak, Ba -Kur sigortasından emekli olmayı amaçladı ı; sigortalılık hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacının bulundu u ve bu ba lamda isteminin iptal davası kapsamında olmadı ı; davalı Vergi Dairesi Müdürlü ü'ndeki isim ve do um tarihine ili kin tescil ve tespit davası niteli inde oldu u dikkate alındı nda, uyu mazlı ın görüm ve çözümlünde adli yargı yerinin görevli oldu u sonucuna varılmı tir.”

III. LG L HUKUK

A. Mevzuat

6. Mülga 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Di er Ba ımsız Çalı anlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 24. maddesinde *“Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamı nda kalan ve herhangi bir i verene hizmet akdi ile ba lı olmaksızın kendi adına ve hesabına çalı an esnaf ve sanatkarlar ile di er ba ımsız çalı anlar hakkında malullük, ya lılık ve ölüm hallerinde bu kanunda yazılı artlarla sosyal sigorta yardımları”* sa lanaca 1, 25.maddesinde *“24 üncü maddede belirtilen kimseler meslek kurulu una yazılarak çalı maya ba ladıkları tarihten itibaren kendili inden bu kanuna göre sigortalı”* oldu u belirtilmi , aynı Kanun'un 26.maddesinde ise *“Bu kanunun kapsamına girenlerin, çalı maya ba ladıkları tarihten itibaren en geç üç ay içinde Kurumun ilgili ubesine ba vurarak kayıt ve tescillerini yaptıraca ı”* hükme ba lanmı tir.

7. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sa lık Sigortası Kanunu'nun *“Di er kanunlardaki atıflar”* ba lıklı 104.maddesinde, *“Bu Kanunla yürürlükten kaldırılmayan hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlara yapılan atıflar ile ilgili mevzuatında emeklilik, malûllük, vazife malûllük ve sosyal sigorta haklarına, yardımlarına ve yükümlülüklerine, i tirakçili e ve sigortalılı a, dul, yetim ve hak sahipli i artlarına, emekli ikramiyesine, ek ödemelere, sa lık hizmetleri veya tedavi bedellerinin ödenmesine ili kin yapılan atıflar bu Kanunun ilgili maddelerine yapılmı sayılır.(...)”* hükmüne: *“Yürürlükten kaldırılan hükümler”* ba lıklı 106.maddesinde, *“(…)2) 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Di er Ba ımsız Çalı anlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 83, 84, geçici 10 uncu ve ek geçici 6 ncı maddeleri hariç di er maddeleri(...) yürürlükten kaldırılmı tir.”* hükmüne; ve *“Uyu mazlıkların çözüm yeri”* ba lıklı 101. maddesinde ise *“Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyu mazlıklar i mahkemelerinde görülür.”* hükmüne yer verilmi tir.

B. Yargı Kararları

8. Benzer bir konudaki Yargıtay 10.Hukuk Dairesinin 24/01/2013 tarihli ve E.2012/22456, K.2012/837 sayılı kararı u ekildedir:

“(…)Dava; hukuki nitelikçe 2926 sayılı Kanun kapsamında Tarım Ba -Kur sigortalılığının tespiti istemine ilişkin olup, uyuşmazlık; davacının, sigortalılığının tespiti için böyle bir dava açmakta hukuki yararının bulunup bulunmadığı ve buna göre davanın adli yargı yerinde mi, yoksa yerel mahkeme kararında belirtildiği gibi idari yargı yerinde mi görüleceğinin açıklanması kavru turulması noktasında toplanmaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 01.02.2012 gün ve 21011/10-642 Esas, 2012/38 Karar sayılı ilamında da açıkça belirtildiği üzere, uyuşmazlığın çözümü için öncelikle hukuk yargılamasının amacı ve davada menfaat (hukuki yarar) kavramları hakkında açıklama yapılmasında yarar bulunmaktadır.

Medeni usul hukukunda hukuki yarar, mahkemeden hukuksal korunma istemi ile bir davanın açılabilmesi için davacının bu davayı açmakta (veya mahkemeden hukuksal korunma istemekte) bir çıkarının bulunmasıdır.

Davacının dava açmakta hukuk kuralları tarafından haklı bulunan (korunan) bir yararı olmalı, hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacı bulunmalı ve davacı mahkemeyi gereksiz yere uğratmamalıdır.

Hukuk Genel Kurulu'nun 24.06.1992 gün ve 1992/1-347 E., 1992/396 K. ve 30.05.2001 gün ve 2001/14-443 E., 2001/458 K. sayılı kararlarında da belirtildiği üzere buna hukuki korunma (himaye) ihtiyacı da denir. Mahkemelerden hukuki himaye istenmesinde, himayeye değer bir yarar olmalıdır.

Öte yandan, bu hukuksal yararın, "hukuki ve maddesi", "doğrudan ve kişisel", "doğrudan ve güncel" olması gerekir. Mülga 1086 sayılı Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönem içinde öngörülen ve yargısal kararlar, dava açarken hukuki yararın bulunması gerektirir, "dava artı" olarak kabul etmemizdir. Bu artı, "dava konusuna ilişkin genel dava artlarından biri" olup, davanın esas hakkında inceleme yapılabilmesi ve esas hakkında hüküm verilebilmesi için varlığı gerekli olduğundan "olumlu dava artları" arasında sayılmaktadır.

Nitekim, aynı görüş, Hukuk Genel Kurulu'nun 24.11.1982 gün ve 1982/7-1874 E.-914 K.; 5.6.1996 gün ve 1996/18-337 E.-542 K.; 10.11.1999 gün ve 1999/1-937 E.-946 K. ve 25.05.2011 gün ve 2011/11-186 E. 2011/352 K. sayılı kararlarında da, benimsenmiştir.

01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda öngörülen ve yargısal kararların bu uygulaması aynen benimsenerek, davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması "Dava artları" başlıklı 114. maddesinin 1. fıkrasının (h) bendinde açıkça dava artları arasında sayılmıştır.

Bir davada, hukuki yarar ilkesinin dava artı olarak gözetilmesinin, yargılamanın amacına ve usul ekonomisi ilkesine uygun olarak yargılama yapılmasına yarar sağlayacağına, her türlü duraksamadan uzaktır.

Bu ilkedan hareketle, dava artı olarak hukuki yararın varlığının, mahkemece, taraflarca dava dosyasına sunulmuş deliller, olay veya olgular çerçevesinde, kural olarak davanın açıldığı tarihe göre, kendiliğinden ve yargılamanın her aşamasında gözetilmesi gerekir. Bu sayede, iç hukukumuzun bir parçası olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme)'nin 6. maddesi ve 1982 Anayasası'nın 36. maddesinde düzenlenen "hak arama özgürlüğü"nü'nün dürüstlük kuralına uygun kullanılmasına sağlanabileceği; bu durum, haksız davalar açmak suretiyle, dava hakkının kötüye kullanılmasına karşı bir güvence olacaktır.

Dava açmaktaki hukuki yarar; hukuk düzenince kabul edilmiş maddesi bir yarar olmalı, bu yarar dava açan hak sahibi ile ilgili olmalı ve dava açıldığı sırada halen mevcut bulunmalıdır. Ayrıca açılacak davanın, ortaya çıkacak tehlikeyi bertaraf edecek nitelikte olması gerekir. Bir kimsenin hakkına ulaşmak için mahkeme kararının o an için gerekli olması durumunda hukuki yararın olduğu undan söz edilebilir. Bir mahkeme kararına ihtiyaç yoksa hukuki yarardan söz edilemez.

Uyuşmazlığın çözümünde, hukuki yarar kavramının tespit davasındaki yansımalarının ne olacağına ilişkin ayrıca irdelenmesinde yarar vardır:

Bilindi i üzere mahkemeden istedikleri hukuki korunmaya göre davalar eda davaları, tespit davaları ve in ai davalar olarak ayrılmaktadır.

Eda davalarında, bir eyin yapılması, bir eyin verilmesi veya bir ey yapılmaması istenmekte iken; in ai (yenilik do uran) davalar ile de var olan bir hukuki durumun de i tirilmesi, kaldırılması veya yeni bir hukuki durumun yaratılması istenir. n ai (yenilik do urucu) davanın kabulü ile yeni bir hukuki durum yaratılır ve hukuksal sonuç genellikle bir yargı kararı ile do ar.

Tespit davaları ise bir hukuki ili kinin var olup olmadığı nun tespitine ili kin davalar olup, konusunu hukuki ili kiler olu turur. Bu dava türü ile bir hukuksal ili kinin varlı ı veya yoklu u saptanmaktadır. Bu davalarda davacının amacı ve dolayısıyla talep sonucu, bir hukuki ili kinin varlı ının ya da yoklu unun veyahut içeri inin belirlenmesidir.

Tespit davasında sadece tespit hükmü verilebilir. Tespit davasında verilen karar ile hukuki ili kinin varlı ı veya yoklu u kesin olarak tespit edilir, di er bir anlatım ile davalının varlı ını inkar etti i ili kinin var oldu u veya yoklu unu inkar etti i hukuki ili kinin yok oldu u kesin olarak hükme ba lanır.

Bir tespit davasının kabule ayan olabilmesi için, bu davanın konusunu olu turan hukuki ili kinin var olup olmadığı nun mahkemece hemen tespit edilmesinde davacının menfaatinin (hukuki yararının) bulunması gerekir.

Tespit davasında, eda davasından ve in ai davadan farklı olarak, davacının böyle bir menfaatinin bulundu u varsayılmaz. Tespit davasında davacı, kendisi için söz konusu olan tehlikeli veya tereddütlü durumun ortaya çıkaraca ı zararın ancak tespit davası ile giderilebilece ini kanıtlamalıdır. Çünkü tespit davası, hukuki bir durum ya da hak henüz inkar ya da ihlal edilmeden, yani herhangi bir zarar do madan açılabilir inden, menfaatin do mu ve güncel olması gere inin bir istisnası olarak ortaya çıkmı tır.

te davacının hukuki ili kinin derhal tespitinde menfaatinin (hukuki yararının) varlı ı için öncelikle, davacının bir hakkı veya hukuki durumu güncel (halihazır) ve ciddi bir tehlike ile tehdit edilmelidir. Bu tehdit ço unlukla davalının davranı ları ile ortaya çıkar.

Söz konusu bu tehdidin davacı için bir tehlike olu turabilmesi, bu tehdit nedeniyle, davacının hukuki durumunun tereddüt içinde olmasına ve bu hususun, davacıya zarar verebilecek nitelikte bulunmasına ba lıdır.

Yukarıda açıklanan açıklamaların ı ı nda somut olay de erlendirildi inde, davacının amacının; 2926 sayılı Kanun kapsamında Tarım Ba -Kur sigortalılı ının tescil ve tespiti istemine ili kin oldu u, sigortalılık hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacının bulundu u, ba ka bir anlatımla uyu mazlı ın niteli ine göre adli yargı yerinde dava açmakta hukuki yararının bulundu u, 5510 sayılı Kanunun “Uyu mazlıkların Çözüm Yeri” ba lıklı 101. maddesinde “Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyu mazlıklar i mahkemelerinde görülür” hükmünün öngörüldü ü de dikkate alınarak davanın i mahkemesi sıfatıyla Asliye Hukuk Mahkemesinde bakılması gerekti i sonucuna ula ılmaktadır.(...)”

IV. NCELEME VE GEREKÇE

A. İlk nceleme

9. Uyu mazlık Mahkemesinin Celal Mümtaz AKINCI'nın ba kanlı ında, Üyeler ükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 05/07/2021 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, dare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre ba vuruda bulunulmu oldu u, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyu mazlık Mahkemesine gönderildi i ve usule ili kin herhangi bir noksanlık bulunmadı ı anla ıldı ından görev uyu mazlı ının esasının incelenmesine oy birli i ile karar verildi.

B. Esasın ncelenmesi

10. Raportör-Hâkim Engin SEL MO LU'nun, davanın çözümünde adli yargının görevli oldu u yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Ba savcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil brahim Ç FTÇ ile Danı tay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli oldu u yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gere i görü ülüp dü ünüldü:

11. Dava, Ba -Kur emeklilik i lemlerine esas olmak üzere, davacının vergi kayıtlarındaki isim ve do um tarihi yanlı lı nın düzeltilmesi istemiyle açılmış tır.

12. Konuya ili kin somut olay, mevzuat hükümleri ve de inilen Yargıtay kararı birlikte irdelendi inde; davacının bu dava ile; Kurum kayıtlarında, 1960 do umlu Fetullah Tufan'a ait olan kayıtlarda yapılan Ba -Kur prim kesintilerinin kendisine ait oldu unu kanıtlayarak, 1479 sayılı Kanun kapsamında Ba -Kur sigortasından emekli olmayı amaçladı ı; sigortalılık hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacının bulundu u ve bu ba lamda isteminin iptal davası kapsamında olmadı ı; davalı Vergi Dairesi Müdürlü ü'ndeki isim ve do um tarihine ili kin tescil ve tespit davası niteli inde oldu u ve uyu mazlı ın, 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesi kapsamında görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli bulundu u sonucuna varılmış tır.

13. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Diyarbakır Vergi Mahkemesinin ba vurusunun kabulü ile Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1.Hukuk Dairesinin 26/11/2020 tarihli ve E.2020/558, K.2020/596 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerekmi tir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADL YARGI YER N N GÖREVL OLDU UNA,

B. Diyarbakır Vergi Mahkemesinin BA VURUSUNUN KABULÜ ile Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1.Hukuk Dairesinin 26/11/2020 tarihli ve E.2020/558, K.2020/596 sayılı GÖREVS ZL K KARARININ KALDIRILMASINA

05/07/2021 tarihinde, OY B RL LE KES N OLARAK karar verildi.

Ba kan
Celal Mümtaz
AKINCI

Üye
ükürü
BOZER

Üye
Mehmet
AKSU

Üye
Birol
SONER

Üye
Aydemir
TUNÇ

Üye
Nurdane
TOPUZ

Üye
Ahmet
ARSLAN